

«ՍԻՈՆ» Ի ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամառգրիս այս թիւով կը պատասխանենք նոյն հարցառէր ազգայինն հեռեկան հարցումին:

Գիտենք թէ, իբրեւ մին Արեւելեան եկեղեցիներէն, Հայց. եկեղեցին ծիսական, դաւանական և այլ տեսակետներէ աւելի մօտ է Օրթոտոքս քան կաթոլիկ եկեղեցիին: Եւ սակայն, չկա՞ն արդեօք կէտեր, ուր մերը աւելի անազիտութիւն ունենայ երկրորդին քան ռաւաջիին հետ:

Պատասխան. — Կան: Թէեւ դաւանական գետնի վրայ՝ զրիթէ ոչ: Բայց նախ թըւենք այն կէտերը՝ որոնց շուրջ համաձայն ենք Օրթոտոքս եկեղեցւոյ հետ և ուր կաթոլիկ եկեղեցին կը տարբերի երկուքէն: Նախ, բնականաբար, Հռովմայ Պապին գերազանցեալն (ու այդու իսկ անսխալականութեան) մերժումը: Յետոյ, քրիստոնէութեան առաջին դարերու մաքուր ու պարզ հաւատալիքները աղբրա՞ծ չէին եկեղեցւոյ յետաժողովարդապետութիւնները՝ Սուրբ Կոյսի Աճառացիութեան, Քաւարանի վարդապետութեան, Հացի ու Գինիի զգոյացափոխութեան, Ս. Հոգիին Հօրմէն զատ նաև Որդիին ըղխած ըլլալուն (Հաւատամք՝ մէջ ներմուծուած):

Հռովմէական եկեղեցիին հետ մեր եկեղեցիին ունեցած նմանութիւնները կ'իյնան ընդհանրապէս ծիսական-աբարդական կամ տօնացուցային կալուածներէն ներս: Այսպէս, ամէնէն ականբախն է խաչակնքումի պարագան, ուր Օրթոտոքսներ կը տարբերին իրենց ձեռքը նախ աջ և ապա ձախ ուսին տանելով: Յետոյ, եպիսկոպոսական խոյր կրիւն պարագային: ԸՕրթոտոքս եկեղեցւոյ գերագոյն իշխանաւորները միմիայն սաղաւարտ կը կրեն իրենց գլխուն: Բայց, Լատինաց մօտ եպիսկոպոսներ միայն խաչ կը կրեն իրենց կուրծքին փոխան պանակէին՝ զոր մենք և Յունադաւաններ կը գործածենք:

Գալով տօնացուցային քաժնին, մենք չունինք կաթոլիկներու յատուկ Ս. Կոյսի յիշատակի նշուիրուած մանր տօները (որոնց թուումը ըրած ենք Ամառգրիս նախ-

անցեալ թիւին մէջ), և Մայիս ամիսը անոր նուիրելու գրութիւնը, ինչպէս նաև ՎՕր Մոխրոցնով Մեծ Պահք մտնելու սովորութիւնը, և Ս. Հաղորդութեան ու Յիսուսի Սրտի տօները, որոնք հանգիստ կը տօնուին իրենց մօտ: Միւս կողմէ, մենք չունինք Օրթոտոքսներու յատուկ Առաքելաց պահքի գրութիւնը, ինչպէս նաև Տիրամօր ննջման առանձին տօնախմբութիւնն ու Մեծ Պահոց Ուրբաթ երեկոններուն կատարուած ՎՏիրամօր Գովասանութիւնը կոչուած արտողութիւնը, զոր Յոյն-կաթոլիկներ ևս կը կատարեն: (Լատիններ, անոր փոխարէն, ՎՄալի Ճանապարհ կը կատարեն նոյն Քառասորդական Պահոց Ուրբաթ երեկոններուն) Այս կէտին շուրջ գոյութիւն ունեցող ըստմութիւն տարբերութիւններէն յիշենք անցողիկ կերպով թէ մենք և Լատիններ ունինք Ս. Յովսէփ Աստուածահօր տօնը — Յոյներ՝ ոչ —, իսկ մենք և Յոյներ Ս. Կոստանդինոսի (Արեւմուտքի անդրա-նիկ քրիստոնեայ թագաւորը) յիշատակը — Լատիններ՝ ոչ: Գալով Խաչի տօնուին, Լատինք չեն կատարեր Երեման Ս. Խաչի տօնը՝ ինչպէս մենք և Յոյներ, մինչդեռ Յոյնք չունին Գիւտ Խաչի մասնաւոր տօնախմբութիւն՝ ինչպէս մենք և Լատիններ, անոր յիշատակը զուգորդելով Ս. Խաչի վերացման յիշատակին:

Գալով Նիկիական Հանգստակին, անոր բովանդակութիւնէն բացի (զոր յիշեցինք թիւ վերջ), ուրիշ կէտով մը կը տարբերինք Հռովմէական եկեղեցիէն, բայց և տարբեր տեսանկիւնէ՝ կը տարբերինք Օրթոտոքսներէն: Այս վերջիններուն մօտ ալ, մեզի նման, ամէն Ս. Պատարագի ընթացքին Հաւատամքը արտաանել անհրաժեշտութիւն մըն է, մինչ կաթոլիկներ զանց կ'ընեն զայն ոչ-հանգիստաւոր կամ թիւ պատարագներու ընթացքին: (Այս տեսակէտէն ալ մենք նման ենք Օրթոտոքսներուն, որոնք և չունին թիւ պատարագներ մատուցանելու — ինչպէս նաև երկույսն ժամերուն Ս. Խորհուրդը կատարելու: — սովորութիւնը) Բայց, արտաանելու պարագային, կաթոլիկներ միշտ ալ, մեզի նման, զայն կը կատարեն Ճաշու Աւետարանէն (կամ անոր յաջորդող

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

ՊՐ. ԲՐԱՏԹ ՊՕՆԱՐ

Ծանօթ հայասէր Զուիցերիացի Պր. Բրաթթ Պօնար երուսաղէմ ժամանեց Նոյեմբեր 18, Բշ. Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ, կայարանին մէջ ողջունուեցաւ Հոգշ. Տ. Կիրեղ Վրդ. Իսրայէլեանի և Բարաուղար Տիար Կարպիս Հինգլեանի կողմէ և առաջնորդուեցաւ Հօրէլ Ալեքսի, իբրև հիւրը Պատրիարքարանիս: Պր. Բ. Պօնար նոյն օրը ժամը 11ին այցելեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, որմէ յետոյ, իրեն հիւրամեծար կարգուած Տիար Կ. Հինգլեանի առաջնորդութեամբ այցելեց Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարը, Ժողովարհաւորաց Վարժարանը, ներառէն Դպրոցը և Սուրբ Տեղիք:

քարոզխօսութիւնէն) անմիջապէս յետոյ, մինչ Օրթոտոքսներ՝ աւելի ուշ, Սրբապետութիւնէ քիչ առաջ:

Յունադաւաններ ունին տակաւին մեծ տօներուն նախատօնակներէն ետք հացի օրհնութեան արարողութիւն, ուր կ'օրհնուին հինգ նկատակներ, ի յիշատակ հացիբու ըզգմացման հրաշքին: Ինչպէս նաև փակեալ-խորանի դրութիւնը, ուր պատարագիչը, խաչկալով մը զտառուած ասաւորի ներքնամասին մէջ և հաւատացեալներու տեսողութիւնէն հեռու, ծածկարար կը մատուցանէ իր պատարագը ճծածկաւ գիտին Աստուծոյ, Հին Ուխտի մէջ յիշուած ՎՍԻՐՈՒԹԻՒՆ Սրբոցի օրինակով: Այս դրութեան կը հետեւին նաև Յոյն-կաթոլիկներ և Ղպտիներ, հակառակ որ Ղպտի Եկեղեցին, մերինին նման, մաս կը կազմէ Միաբնակ Եկեղեցիներու ընտանիքին:

Մենք և Յոյնք ունինք նախատօնակ կատարելու և իրաւոր օրհնելու սովորութիւն: Նաև ՎՋՐՕՐԻՆԷՃՐԷ կը կատարենք Աստուածայայտութեան տօնին, ժինչ կատարենք նման արարողութիւն մը կը կատարեն Ս. Զատիկի գիշերը, ՎՂԱՍԱՆՈՐԷ՛ԿԱՅԻ պարզ արարողութեան յաջորդող ձրագալոյցի Պատարագի ընթացքին:

Երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 5ին, ի պատիւ յարգելի հիւրին, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը թէյասեղան մը տուաւ Պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան Գերշ. Տ. Տ. Մեսրոպ, Մկրտիչ, Բարգէն և Մատթէոս Սրբազանները, Հոգշ. Տ. Տ. Տրդատ և Կիրեղ Վարդապետները, Դիւանապետ Տիար Կ. Նուրեան, Ամերիկացի Մր. Պէլէֆօրտ և տեղւոյս ազգայիններէն Տէր և Տիկին Տթթ. Վահան Գալպիեան և Տիար Լեոն Գեորգեան: Պր. Պօնար թէյասեղանի ընթացքին ընդարձակ տեղեկութիւն տուաւ իր Պրնիէին և Ժընէվի մէջ հաստատած Հոյ Տան վրայ, և իր հիացումը յայտնեց Սուրբ Տեղիբու մէջ Հայ Ազգին գրաւած բարձր դիրքին և վայելած վարկին համար, և շնորհակալ եղաւ Ս. Պատրիարք Հօր, իրեն եղած ասպնջտեղեկութեան համար երուսաղէմի մէջ:

(«Սիոն», 1929, Գ. Տարի, Հոկտ. - Դեկտ., Թիւ 10-12, էջ 405 եւ 406:)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ ՅԻՇԱՍԱԿ ՄԸ Ս. ՅԱԿՈԲԻՆ

Հալէպէն Արթ. Տ. Ներսէս և Տ. Գաբրէլին Գահանայ Հայրեր, որ 1928ին Երուսաղէմ եկած էին Ուխտի, և միանգամայն իրենց զաւակներուն քահանայական ձեռնադրութեան և օծման հանդէսին ներկայ գտնուելու համար, փափաքած էին յիշատակ մը ունենալ ի Սուրբ Յակոբ:

Անոնք Հալէպի մէջ ծանօթ արուեստագէտ Անթէպի Գալէմբեարեան եղբարց շինիլ տուած են զոգ մը արծաթ քրոց, ճաճանչաւոր: Արուեստի զեզակերտ արտադրութիւններ են այս քրոցները: Երկուքին ալ բուներուն վրայ փորագրուած է հետեւեալ յիշատակարանը.

«Քրոցս կը նուիրեն Ներսէս Գնյ. Թաժուգնեան եւ Գարեգին Գնյ. Պօղարեան Ս. Յակոբայ Վանքին, ի յիշատակ իրենց որդւոց՝ Տիրան եւ՝ Նորայր արեղաներուն քահանայական օծման. 1928»:

(«Սիոն», 1929, Գ. Տարի, Հոկտ. - Դեկտ., Թիւ 10-12, էջ 407:)